

z čehož vyplývá rámcově stupeň jejich narušení. V mapách najdou zájemci zdroje možné pozitivní nápravy chyb. Jde prakticky o typizaci komplexu trvalých podmínek v příslušné prostorové jednotce, a to je významný výchozí materiál pro plánovací složky všech stupňů, které budou do krajiny zasahovat.

Biogeografické problematiky lze využít obecně i při řešení otázek životního prostředí tak, jak je uplatňujeme při výuce geografie na pedagogické fakultě. Nenásilností, vědeckou správností a vlastní konkrétní prací posluchačů se snažíme o maximální výchovné využití učiva všech složek didaktického systému geografie.

MIROSLAV HAVRLANT

Pedagogická fakulta v Ostravě

VYUŽITÍ TEMATIKY „ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ OSTRAVSKÉ PRŮMYSLOVÉ OBLASTI“ VE VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ PRÁCI V RÁMCI KOMUNISTICKÉ VÝCHOVY

Považujeme-li v současné době životní prostředí za faktor ovlivňující výrazným způsobem jednání a myšlení lidí, pak se nutně jeho kvalita musí odrážet i ve výchovném aspektu při odborně-politické přípravě a světónázorové výchově mladých geografů.

Je proto třeba, abychom právě mladým lidem v takových průmyslových oblastech, jako je např. Ostravsko se všemi negativními vlivy činnosti člověka na krajinu a její degradaci, ukázali na možnosti náprav a usměrnění dalšího vývoje, který povede ke zlepšení podmínek životního prostředí, k efektivnější výrobě, i zdravější krajině, abychom prokázali řešitelnost problémů vzniklých v socialistické společnosti, což v konečné fázi musí směřovat k vytváření optimálních podmínek pro život občanů v socialistickém zřízení.

K tomu nutně musí vést i vědecko-výzkumné práce, o jejichž poslání, usměrnění a začlenění v rámci vědecko-technické revoluce jako předpokladu dalšího rozvoje naší společnosti pojednávají poslední stranické dokumenty. Proto také i geografie jako vědní obor s možnostmi rozsáhlých analýz a širokého, syntetizujícího komplexního pohledu má v tomto systému významné postavení a přispívá ne právě malou měrou ke komunistické výchvě prakticky ve všech složkách působení. To vše spadá pod pojem „komunistická výchova“ v geografii, v jakých formách a vazbách se projevuje.

Chtěl bych se na příkladu studentské vědecké odborné činnosti, spolupráce posluchačů na výzkumných úkolech různého zaměření realizovaných na katedře geografie ostravské Pedagogické fakulty, pozastavit u významu této studentské práce z hlediska politicko-odborného růstu, formování vědeckého světového názoru, u zjištění, jak si posluchači na základě získaných zkušeností při této práci uvědomují i význam studovaného oboru pro praxi, pro tuto socialistickou společnost. Praktické sepětí teorie s praxí, prokazatelný význam práce, na které se posluchači sami podílejí, to je pak příspěvek geografie v podmínkách řešení úkolů

v příslušné kvalitě životního prostředí ke komunistické výchově s využitím marxistické metodologie ve vědním oboru geografie. Životní prostředí Ostravska v širším pojetí je v různých vazbách a úkolech sledováno i posluchači naší katedry, z větší části v rámci SVOČ, tedy v takové formě, o jaké svým způsobem uvažujeme pod pojmem „studentské odbory“ ČSSZ.

Náš studentský vědecký kroužek se zaměřil na sledování nebezpečí eroze na zemědělských plochách beskydského podhůří v blízkém zázemí Ostravy. Práce zprvu orientovaná na mapové vyhodnocení svažitosti a expozice terénu vybraného území a jeho rajonizaci z tohoto hlediska včetně nebezpečí eroze a negativního dopadu na zemědělský půdní fond a zemědělskou výrobu, pokračovaly v dalším roce na zjišťování skutečného množství splavovaného materiálu z orníční vrstvy a to analýzou odebíraných vzorků na založených stanicích jedné beskydské řeky jak v množství pevných částic, tak i chemických složek ve vodě rozpustných a tímto tokem unášených. Přímá úměrnost údajů o množství transportovaných látek a srážek v určitém sledovaném období dává možnosti představ o skutečných účincích a nebezpečí v jednotlivých ročních obdobích či situacích. Je při tom zajímavé, že výsledky zjišťované tímto způsobem se příliš neliší od teoretických výpočtů a prokazují správnost uváděných vztahů.

Tato na první pohled běžná studentská práce, jakých je řada i na jiných vysokých školách, má však právě na pracovišti učitelské fakulty pro přípravu učitelů základních devítiletých škol mimořádný význam z hlediska komunistické výchovy. Připravujeme učitele, kterým bude svěřena do výchovně-vzdělávacího procesu mladá generace, jejíž myšlení budou tito lidé formovat, budou je připravovat pro život v příštím století. Naše představy o životním stylu budoucího věku, vědeckém pokroku, dalším vývoji, můžeme sice zatím jen tušit, avšak naši posluchači svým určitým osobním podílem na výzkumu získávají vědomí spoluúčasti na řešení problému, na výsledcích prospěšných pro společnost, vytváří se u nich vědomí sounáležitosti a vztah k socialistické společnosti a jejím potřebám. Sami si dále uvědomují tento vztah mezi vědecko-technickou revolucí a další cestou naší společnosti, potvrzuje se tu sepětí teorie s praxí, a to je přece významná světonázorová složka, ve které se začíná mladý člověk zčásti na základě vlastní zkušenosti orientovat sám.

Výzkumný charakter naší práce s posluchači se neomezuje jen na uvedený příklad. Tito spolupracují na řadě dalších studií, ať už to jsou státní výzkumné úkoly zaměřené opět na zázemí ostravské průmyslové aglomerace, anebo práce lokalizované přímo do průmyslového území. Z velké části pracují studenti na mapové dokumentaci, statistických analýzách, vyhodnocování mapových podkladů i terénním průzkumu, takže výsledná práce u nich má určitou odezvu a znásobuje účinnost výchovných vlivů na ně.

Tato činnost má v systému komunistické výchovy daleko širší dopad, třebaže v různém stupni a intenzitě, a odráží se např. i v odborně-politické přípravě, v socialistickém vlastenectví a proletářském internacionalismu, obsahuje i prvky branné a výchovné složky estetické a pracovní.

Význam těchto vlivů je třeba dokreslit až do konce, a uvědomit si, že vlastními poznatky a zkušenostmi připravujeme budoucího učitele, který má být vnitřně přesvědčen, připraven a ochoten vystupovat nejen na obhajobu, ale i prosazování politiky strany a potřeb socialistické společnosti.